

Weidegangspecialisten over typen weidegang

'Roterend standweiden ideaal voor starters'

Pure grazing, het Ierse weidesysteem, stripgrazen of kurzrasen zijn beweidingssystemen die vragen om veel focus en aandacht. Veel veehouders willen echter een praktisch, eenvoudig en 'foolproof' weidesysteem zonder gedoe met grashoogtemeters, fingerspitzengefühl of calculaties. Dé oplossing volgens specialisten is: roterende standweide.

In Europa en Nederland zijn tal van beweidingssystemen met Europees geld opgezet en door de goede informatie en de begeleiding worden melkveehouders overtuigd om hun koeien weer te laten weiden. Een groot deel van de niet-weidende melkveehouders zou of kan wellicht gaan weiden en vindt de grazende koeien prachtig, maar heeft geen behoefte aan

gecompliceerde systemen. In het rapport 'Parels en puzzels bij weidegang' van de Wageningen Universiteit zeiden niet-weiders dat het plannen van beweiden en het afstemmen van maaien/kuilen lastig is. Het afrasteren en verplaatsen van waterbakken kost tijd en arbeid. De onvoorspelbare weersomstandigheden hebben een nadelige invloed op de melkproductie en er is minder

invloed op graskwaliteit en smakelijkheid. Ze vinden weiden bovendien lastiger te realiseren bij een grote koppel en melkrobot. Door de nieuwe en ingewikkelde beweidingssystemen, die weliswaar de hoogste opbrengst per hectare realiseren, ontstaat er bovendien het idee dat alle andere systemen veel minder goed werken. Toch zijn beweidingsspecialisten het er unaniem

over eens dat beweiden veel gemakkelijker is dan menige melkveehouder denkt. Welk 'foolproof' beweidingssysteem en welke strategie raden deze specialisten aan?

Huiverig

Dierenarts Marjolein Feiken, melkveehouderijspecialist bij adviesbureau Valacon, is een van de vele weidecoaches die voor Stichting Weidegang werken om melkveehouders warm te maken voor weidegang. Ze begeleidt nu een nieuwe groep van melkveehouders die net is begonnen om hun koeien te laten grazen.

„Met alle melkveehouders die overwegen om te beweiden of interesse hierin hebben, neem ik eerst een intakegesprek af. Men moet namelijk eerst weten wat het doel van beweiden is. Wil een melkveehouder een zo hoog mogelijke grasopbrengst en melkproductie realiseren; gaat het over imago, arbeids- en kostenbesparing of vanwege de weidepremie?“

In haar gesprekken merkt Feiken dat relatief veel melkveehouders toch huiverig zijn om met beweiden te beginnen. „Ze denken dat het te veel vraagt van hunzelf en van de koeien. Ze veronderstellen dat er in deze tijd ook geen ruimte is voor tegenvallende resultaten. Er is daarnaast de angst voor het onvoorspelbare. Sommigen hebben ervaringen met beweiden met het systeem van vier tot zeven dagen omweiden. Dat pakte ongunstig uit, waardoor ze zijn gestopt.“

Volgens Feiken is het echter heel goed mogelijk om op een gemakkelijke en doeltreffende manier te beweiden. Tijdens het intakegesprek wordt ook duidelijk of een melkveehouder geen problemen heeft met een ingewikkeld systeem of dat hij liever op een eenvoudige manier beweidt. Velen kiezen het laatste en dat is ook wat Feiken aanraadt. „Een melkveehouder die met weiden begint, kan het best een zo eenvoudig mogelijk systeem kiezen. De eenvoudigste en meest tijdbesparende manier is het standweiden, maar dat is ongunstig voor de grasopbrengst en -opname. Stripgrazen vraagt veel meer focus en tijd, maar heeft de beste grasopbrengst, -opname en melkproductie.“

„De eenvoudigste manier is het opzetten van een standweide met minimaal twee blokken. In elk blok lopen de koeien zes weken. Dit systeem is overzichtelijk doordat er maar twee maaiblokken zijn. Nog beter is het om voor standweide te kiezen met drie blokken en roterend standweiden. Het standweideblok verdeel je bijvoorbeeld in vijf secties en je geeft de koeien elke dag een nieuw stuk gras.“ Ook hier kan de boer kiezen voor twee of drie blokken waar de koeien drie weken op grazen. Afgezien van de eenvoud van dit systeem zorgt roterende standweide er ook voor dat de koeien elke dag vers gras krijgen. Dat is weer goed voor de grasopname en de

essentie ligt in een goede systeemkeuze. Voor melkveehouders die een gemakkelijk systeem willen met een voldoende grasopbrengst en -opname, luidt ook zijn advies standweiden.

„Het systeem van standweiden vraagt weinig arbeid, maar levert wel 10 tot 20 procent minder gras op.“

Een beter systeem noemt hij roterend standweiden. Daar worden goede resultaten mee behaald en het is geschikt voor nieuwe weiders. Bij een 'normale' standweide pak je bijvoorbeeld voor 100 koeien een perceel van 10 hectare en beweid je de koeien over het gehele perceel. Maar er zullen perceeldelen overblijven die niet goed begraasd worden. Bij een roterende standweide deel je de 10 hectare in vijf stukken van dezelfde grootte en geef je de koeien elke dag een nieuw stuk. Op dag zes laat je ze weer grazen op het eerste stuk. De koeien krijgen zo elke dag vers gras en de weide kan in vijf dagen hergroeien. Met dit systeem worden goede resultaten

bereikt. Wel zal er bij twee blokken ook tussentijds bemest moeten worden. De ideale invulling van de totale graslandoppervlakte is daarom drie blokken die afwisselend geweid en gemaaid worden.“

Beweiden is met een lagere melkproductie van 400 tot 600 liter per koe nog steeds rendabel

melkproductie. Volgens Feiken is een roterende standweide ook geschikt voor melkveehouders met een kleinere huiskavel. Een standweide is ook goed toepasbaar voor robotmelkers, maar dat vraagt wel om specifieke aandacht voor het koeieverkeer en soms een investering in technologie, zoals selectiepoorten.

Afhankelijk van de intensiteit, het aantal koeien per hectare beweidbare oppervlakte, van het bedrijf, moet het basisrantsoen binnen worden gegeven en wordt dit afhankelijk van de bijgroei en grasopname bijgesteld. Feiken: „Standweiden mag dan eenvoudiger zijn, bij beweiding moet je altijd flexibel met bijvoeren zijn en weten hoeveel gras de koeien vreten. Als je de koeien permanent op stal hebt, kun je een constante hoeveelheid voer verstrekken. Dat is niet zo heel spannend. Beweiden is echter een actief proces.“

Goede systeemkeuze

Net als Feiken is rundveeadviseur Ton Derks van DLV Advies een weidecoach en werkt hij vanuit de overstapservice Nieuwe Weiders. Derks begeleidt een dertigtal nieuwe weiders met allemaal verschillende motivaties waarom ze gaan beweiden. Het is volgens hem belangrijk dat het beweiden meteen goed gaat. Anders haken melkveehouders snel af. De

Smakelijkheid

Derks waarschuwt wel dat koeien een hekel hebben aan organische mest en de weide daarom schoon moet zijn, voordat er beweid wordt. „Smakelijkheid is een belangrijke factor voor een goede grasopname.“ Volgens Derks moeten de koeien in een roterend standweidesysteem bij 14 centimeter graslengte ingeschaard worden en bij 9 centimeter uitgeschaard, met absoluut een minimale graslengte van 8 centimeter. Bij korter gras duurt de hergroei te lang. De melkveehouder moet dan te veel bijvoeren. „Dit systeem is gemakkelijker dan stripgrazen of rantsoenweiden. Het is arbeidsextensiever met redelijk goede opbrengsten. Voor startende weiders is dit het ideale beweidingssysteem. Later kunnen ze altijd nog overstappen op een economischer systeem als stripgrazen of rantsoenbeweiden.“ Uit Wagenings onderzoek blijkt dat een melkveehouder met weiden een economisch voordeel kan behalen en volgens Derks ►

Afname weidegang is Europese trend

Er ligt een geweldige maatschappelijke druk op melkveehouders om hun koeien te beweiden. Al jaren loopt het aantal bedrijven dat zijn koeien laat grazen terug en dat wekt de verontwaardiging van de burger op. Burgers vinden dat het diervriendelijker en vooral veel leuker is om de koe in de wei te zien en met de teruggang van het aantal 'beweiders' naar ongeveer 70 procent daalt het imago van de melkveehouderij. Toch hoeven Nederlandse melkveehouders zich niet helemaal te schamen, want bijna overal in Europa wordt er minder beweid, blijkt uit Europees onderzoek. In Duits-

land is het aandeel weidekoeien gekrompen naar 20 tot 30 procent en in Denemarken naar 25 tot 30 procent. Ook andere landen zitten soms ver onder 50 procent. België zit met 75 tot 80 procent iets hoger dan Nederland. Frankrijk doet het met 95 procent goed, evenals het Verenigd Koninkrijk (92 procent) en natuurlijk Ierland (98 procent). Dat Nederland meegaat met de Europese trend, betekent niet dat de Nederlandse melkveehouder niet meer zou moeten overstappen op beweiden. Weidegang biedt namelijk nog steeds voldoende welzijns- en economische voordelen.

Hoewel sommige specialisten voorstander zijn van het gebruik van grashoogtemeters om de grasgroei en -lengte te bepalen, is dit geen bittere noodzaak. De melkveehouder die dit niet wil, kan de 'wandelstok' in de schuur laten.

is beweiden met een lagere melkproductie van 400 tot 600 liter per koe nog steeds rendabel door besparing op loonwerk en krachtvoerkosten, zeker als je de weidetoeslag meerekent. Een iets lagere melkproductie bij standweiden kan dus worden gecompenseerd.

Beproefd systeem

Universitair hoofddocent Egbert Lantinga van Wageningen UR was jarenlang betrokken bij beweidingsonderzoek op de oude proefboerderijen en uit zijn ruime ervaring weet hij dat de Nederlandse melkveehouder die met beweiden wil beginnen, inderdaad het best het beproefde systeem van standweiden kan oppakken: „Standweide is de het eenvoudigste beweidingssysteem. Je kunt de koeien simpel overdag laten grazen en 's avonds op stal bijvoeren om het rantsoen te balanceren. Met roterende standweide op een groot perceel hebben veel melkveehouders goede ervaringen. Zeker als er in de weide ook nog witte klaver zit voor de extra stikstofvoorziening. Bij pure grazing is het gras te lang voor klaver. Met

een roterende standweide kun je dus ook nog eens een duurzaam grasland realiseren.”

Ook de collega van Lantinga en Wageningen UR-beweidingsspecialist Agnes van den Pol ziet in roterende standweide het ideale starterssysteem, evenals voor melkveehouders die vooral gemak op prijs stellen. „De roterende standweide is met stip nummer 1 als het gaat om gemakkelijk en optimaal beweiden. Daarna komt er een hele tijd niets. Elk ander systeem vraagt meer tijd en aandacht, maar levert wel meer gras en melkproductie op. Roterende standweide is echter een 'foolproof' systeem met goede resultaten. De koeien krijgen namelijk elke dag vers gras en dat is erg smakelijk voor de dieren. Dat resulteert weer in een goede grasvoeropname. Daarnaast beweidt de melkveehouder elke dag hetzelfde perceel en krijgt hij automatisch meer ervaring en zicht op het gras in dat perceel. Dat kan hij weer gebruiken om de grasgroei in de komende weken te voorspellen.”

Geen grashoogtemeter

Hoewel Ton Derks en Marjolein Feiken

beiden voorstander zijn van het gebruik van grashoogtemeters om de grasgroei en -lengte te bepalen, is dit volgens Van den Pol geen bittere noodzaak. De melkveehouder die dit niet wil, kan de 'wandelstok' in de schuur laten. „De grashoogtemeter maakt beweiden natuurlijk net iets ingewikkelder. De vraag is waar je als boer voor wilt kiezen: alles uit het gras halen of gemakkelijk en optimaal beweiden? Als het uitgangspunt simpel is, kun je dit ook op het oog doen. Wel kan het handig zijn om te weten hoeveel gras er door de koeien gevreten wordt en met hoeveel bijvoer het rantsoen gebalanceerd moet worden. Met een grashoogtemeter kun je dat toch nauwkeuriger bepalen.”

Een handig en eenvoudig hulpmiddel voor de melkveehouder die niet constant zijn grasgroei met een grashoogtemeter wil controleren, zijn de gegevens van het grasgroeimeetnet die wekelijks op de Veeteelt-website worden gepubliceerd. „Deze gegevens zijn opgesplitst in regio's, beweiden en maaien. De melkveehouder kan met deze gegevens zijn grasgroei voorspellen. Zo is het de afgelopen periode zeer groeizaam weer geweest.” ■

Kurzrasen en andere systemen

De beweidingssystemen als het Ierse systeem, strip-grazen, rantsoenbeweiden of kurzrasen zijn niet geschikt voor de beginnende weiders. Het Ierse systeem vraagt om een totale verandering van het bedrijf met een seizoensgebonden afkalfperiode. Van kurzrasen, het zo kort mogelijk begrazen van het gras, is nog niet bewezen dat dit ook in de Nederlandse praktijk werkt. Daarnaast zijn de vaste kosten in Nederland veelal te hoog voor pure grazing-systemen naar Iers of Nieuw-Zeelands model. Bovendien zijn deze systemen minder flexibel en meer risicovol als de beweiding door een lagere grasopbrengst tegenvalt. Bijvoeren op stal is namelijk niet mogelijk of aanzienlijk lastiger. Strip-

grazen en rantsoenbeweiden vragen te veel focus, tijd, aandacht en vakmanschap (teeltkennis) van de melkveehouder.

Tips voor nieuwe weiders

- Zorg dat je het jongvee van tevoren laat beweiden. Dat zorgt voor gewenning op latere leeftijd. Begin rustig, luidt het devies.
- Ga niet zomaar beginnen met beweiden. Maak een goed plan, houd je daar aan vast en schakel een weidecoach in als begeleider. Beweiden is maatwerk.
- Kijk goed naar paden en drinkwatervoorzieningen.
- Start vroeg met beweiden en wacht niet tot de

eerste snede is gemaaid.

- Kijk goed naar de grasopname. Is die te laag, verhoog dan de smakelijkheid door vers gras of weidezout te strooien. Klaver zorgt ook voor een betere smakelijkheid, vooral in het najaar. Dan is het gras groener met minder roest.
- Een koe heeft voor een kilo droge stof één uur graastijd nodig. Bij een robot is dat anderhalf uur. Het aantal uren van beweiden bepaalt de bijvoeding op stal.
- Op de website van stichting Weidegang zijn een grafiek en info te downloaden die aangeven welk weidesysteem past bij welke doelstelling.